

VII.510.67.2020.PKR

**Pan
Przemysław Radzik
Zastępca Rzecznika
Dyscyplinarnego Sędziów
Sądów Powszechnych
Krajowa Rada Sądownictwa
ePUAP**

Szanowny Panie Rzeczniku,

Rzecznik Praw Obywatelskich podjął z własnej inicjatywy sprawę dotyczącą wszczęcia przez Zastępcę Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych czynności wyjaśniających wobec Sędziego Sądu Okręgowego w Krakowie – Waldemara Żurka. Z komunikatu opublikowanego na stronie rzecznik.gov.pl¹ wynika, iż czynności wyjaśniające wobec sędziego wszczęto wobec uzasadnionego podejrzenia popełnienia przewinienia dyscyplinarnego polegającego na podjęciu przez sędziego Waldemara Żurka działań prawnych kwestionujących skuteczność powołania Kamila Zaradkiewicza do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego oraz kwestionujących jego stosunek służbowy pełniącego obowiązki I Prezesa Sądu Najwyższego, a w dalszej kolejności kwestionujących umocowanie konstytucyjnego organu Rzeczypospolitej Polskiej – Krajowej Rady Sądownictwa, to jest zachowań przynoszących ujmę godności sędziego i podważających zaufanie do jego niezawisłości, niezależności i bezstronności, a zatem działań stanowiących uchybienie godności urzędu. Z uwagi na powyższe pozwalam sobie przedstawić Panu Rzecznikowi następujące uwagi.

Podjęcie przez Pana Rzecznika czynności wyjaśniających wobec sędziego W. Żurka wynika z zastosowania art. 42a ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. *Prawo o ustroju sądów*

¹ Komunikat Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych z dnia 8 maja 2020 r. <http://rzecznik.gov.pl/wp-content/uploads/2020/05/KOMUNIKAT-3.pdf>

powszechnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 365 ze zm.; dalej jako: p.u.s.p.). Przepis ten, ustanawiający zakaz kwestionowania umocowania sądów i trybunałów, konstytucyjnych organów państwowych oraz organów kontroli i ochrony prawa oraz zakaz podważania statusu sędziego, został wprowadzony do p.u.s.p. ustawą z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 190). Pragnę przypomnieć, iż zarówno Rzecznik Praw Obywatelskich², środowiska prawnicze³ i organizacje pozarządowe⁴, a także Komisja Wenecka⁵ Komisarz Praw Człowieka Rady Europy⁶ przedstawili wiele uwag krytycznych do wskazanej wyżej ustawy.

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich, art. 42a p.u.s.p. pomija zarówno standardy konstytucyjne (zasady państwa prawa, art. 2; zasady legalności i praworządności, art. 7; prawa do rzetelnego procesu, art. 45 ust. 1; zasady niezależności sądów oraz bezstronności i niezawisłości sędziów, art. 45 ust. 1, art. 178 ust. 1 Konstytucji RP), jak również standardów europejskich (art. 6 ust. 1 i art. 13), w tym wynikających z prawa Unii Europejskiej (zasada skutecznej ochrony sądowej, art. 19 ust. 1 akapit 2 Traktatu o Unii Europejskiej; prawa do rzetelnego procesu przed niezawisłym i bezstronnym sądem, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej) i orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości UE. Przepis ten pozostaje bowiem w oczywistym, bezpośrednim związku z wyrokiem wielkiej izby Trybunału Sprawiedliwości UE z dnia 19 listopada 2019 r. w sprawach połączonych C-585/18, C-624/18 i 625/18 *A.K i inni*, w którym Trybunał wskazał kryteria i tryb oceny niezależności organu sądowego, jakim jest Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego, a także Krajowej Rady Sądownictwa jako organu uczestniczącego w powołaniu sędziów zasiadających w tejże Izbie. Uwzględniając wiążące wskazówki TSUE skład orzekający Sądu Najwyższego wyrokiem z dnia 5 grudnia 2019 r. orzekł, że

² VII.510.176.2019.

³ Opinia SN o ustawie o <http://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/druk.xsp?documentId=540846EA076B449AC12584D30044939A>; opinia NRA: <http://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/druk.xsp?documentId=6B49D779FBC8AC63C12584D60053E858>; opinia KIRP: <http://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/druk.xsp?documentId=46D685A39596C65BC12584DA002A1911>

⁴ Wspólne oświadczenie organizacji pozarządowych w sprawie tzw. „ustawy kagańcowej” i postępującego upolityczniania sądów, <https://obywatelerp.org/wspolne-oswiadczenie-organizacji-pozarządowych-w-sprawie-tzw-ustawy-kagańcowej-i-postępującego-upolityczniania-sądów/>, data ostatniego dostępu 11.05.2020r.

⁵ Poland- Urgent Joint Opinion on the amendments to the Law on organisation on the Common Courts, the Law on the Supreme Court and other Laws, [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-PI\(2020\)002-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-PI(2020)002-e), data ostatniego dostępu 11.05.2020r.

⁶ The Commissioner calls on the Polish Senate to reject bill which further curtails judges' and prosecutors' independence and freedom of expression, <https://www.coe.int/en/web/commissioner/-/the-commissioner-calls-on-the-polish-senate-to-reject-bill-which-further-curtails-judges-and-prosecutors-independence-and-freedom-of-expression>, data ostatniego dostępu 11.05.2020 r.

Krajowa Rada Sądownictwa nie jest organem bezstronnym i niezawisłym, a Izba Dyscyplinarna SN nie jest sądem w rozumieniu prawa krajowego i prawa Unii (sprawa o sygn. akt III PO 7/18).

Jak wynika z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka prawo do sądu i sprawiedliwego procesu zagwarantowane w art. 6 Europejskiej Konwencji może być zrealizowane tylko przy zapewnieniu niezależności i niezawisłości sędziów. Ponadto, postępowania dyscyplinarne wobec sędziów również muszą wypełniać standard europejski wynikający z art. 6 ust. 1 EKPC. W sprawie *Olujić przeciwko Chorwacji (skarga nr 22330/05)* Trybunał stwierdził, że brak niezależności członków chorwackiej Krajowej Rady Sądownictwa, która uczestniczyła w postępowaniu dyscyplinarnym, doprowadził do naruszenia prawa sędziego do rzetelnego procesu.

Należy mieć również na uwadze, że wątpliwości co do zgodności uregulowań dotyczących postępowań dyscyplinarnych wobec sędziów z prawem unijnym powzięła Komisja Europejska. Komisja skierowała do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej skargę w sprawie nowego systemu środków dyscyplinarnych wobec sędziów w Polsce (sprawa C-719/20). Komisja wskazała, że nowy system środków dyscyplinarnych podważa niezawisłość sędziów w Polsce i nie zapewnia koniecznych gwarancji prawnych chroniących sędziów krajowych przed kontrolą polityczną⁷. Komisja zwróciła uwagę, że polskie prawo umożliwia objęcie sędziów sądów powszechnych czynnościami i procedurami dyscyplinarnymi oraz nakładanie na nich kar dyscyplinarnych z uwagi na treść wydanych przez nich orzeczeń, w tym w związku z przysługującym im na mocy art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) prawem do wystąpienia do Trybunału Sprawiedliwości UE z wnioskiem o wydanie orzeczenia prejudycjalnego. Komisja podkreśliła także, że nie zapewnia się sędziom ochrony przed kontrolą polityczną, co podważa zasadę niezawisłości sędziów. W przedmiotowej sprawie TSUE w dniu 8 kwietnia 2020 r. wydał postanowienie w sprawie środków tymczasowych, w którym Rzeczpospolita Polska zostaje zobowiązana, natychmiast i do czasu wydania wyroku kończącego postępowanie w sprawie C 791/19, do:

1) zawieszenia stosowania przepisów art. 3 pkt 5, art. 27 i art. 73 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2018 r., poz. 5), ze zmianami, stanowiących

⁷ Komunikat prasowy KE: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/IP_19_6033, data ostatniego dostępu: 18.11.2019 r.

podstawę właściwości Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego zarówno w pierwszej, jak i w drugiej instancji, w sprawach dyscyplinarnych sędziów oraz

2) powstrzymania się od przekazania spraw zawisłych przed Izbą Dyscyplinarną Sądu Najwyższego do rozpoznania przez skład, który nie spełnia wymogów niezależności wskazanych w szczególności w wyroku z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (*Niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, C 585/18, C 624/18 i C 625/18, EU:C:2019:982*).

Należy również zwrócić uwagę, iż w dniu 29 kwietnia 2020 r. Komisja Europejska skierowała do Polski wezwanie do usunięcia uchybienia w związku z uchwaleniem z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 190), która weszła w życie w dniu 14 lutego 2020 r. Komisja Europejska zwróciła uwagę, że nowa ustawa rozszerza pojęcie przewinienia dyscyplinarnego i tym samym zwiększa liczbę przypadków, w których treść orzeczenia sądowego może być uznana za przewinienie dyscyplinarne. W ocenie Komisji system środków dyscyplinarnych może być wykorzystywany jako system kontroli politycznej nad treścią orzeczeń sądowych. Komisja zauważyła także, że ustawa uniemożliwia polskim sądom ocenę, w kontekście zawisłej przed nimi sprawy, umocowania innych sędziów do orzekania, co zaburza skuteczne stosowanie prawa UE i jest niezgodne z zasadą pierwszeństwa prawa Unii, z funkcjonowaniem mechanizmu odesłania prejudycjalnego oraz z wymogami dotyczącymi niezależności sądów⁸.

Trzeba mieć także na uwadze, iż status nowo powołanych sędziów SN, w tym sędziego Kamila Zaradkiewicza, będzie oceniany przez Trybunał Sprawiedliwości UE w sprawie C-508/19, w której TSUE udzieli odpowiedzi m.in. na pytanie czy art. 19 ust. 1 akapit drugi, art. 2, art. 4 ust. 3 TUE oraz art. 47 KPP w związku z art. 267 TFUE powinny być interpretowane w sposób umożliwiający sądowi krajowemu dokonanie oceny, czy osoba pełniąca urząd sędziego została powołana w sposób zgodny z prawem, a w razie uznania, że powołanie nastąpiło z naruszeniem prawa, stwierdzenia, że osoba ta nie jest sędzią i nie może orzekać jako sędzia ze skutkiem w dziedzinach objętych prawem UE.

Niezależnie od powyższych rozważań, wątpliwe jest w ogóle wszczęcie czynności wobec sędziego W. Żurka w przedmiotowej sprawie, z uwagi na fakt, iż jako osoba

⁸ Komunikat Komisji Europejskiej, https://ec.europa.eu/poland/news/200439_pl

fizyczna może on wytaczać powództwo przeciwko innym osobom, i w takim aspekcie nie jest to związane zajmowanym przez niego urzędem sędziego. Z komunikatu zamieszczonego na stronie internetowej rzecznika dyscyplinarnego nie wynika by sędzia W. Żurek skierował powództwo o ustalenie istnienia stosunku służbowego Kamila Zaradkiewicza w ramach działalności sądu lub organu sądu lub by ustalał to działając jako sąd powszechny (art. 42a p.u.s.p.). **Podjęcie czynności przez sędziego poza sprawowanym urzędem, w tym inicjowanie postępowań sądowych, nie powinno znajdować się w zainteresowaniu rzecznika dyscyplinarnego.**

Trzeba także mieć na uwadze również uchwałę składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. sygn. BSA I-4110-1/20, w której Sąd Najwyższy dokonał rozstrzygnięcia rozbieżności w wykładni prawa występującej w orzecznictwie Sądu Najwyższego w przedmiocie nienależytej obsady sądu w poszczególnych procedurach. Skoro Sąd Najwyższy dostrzegł potrzebę wyjaśnienia tej kwestii, to tym bardziej należy uznać, iż wątpliwości innych osób, w tym osób fizycznych, w tym przedmiocie są całkowicie zasadne.

Biorąc pod uwagę wymogi stawiane przez normy polskiego prawa konstytucyjnego, w szczególności określone prawo do sądu oraz zasadę niezawisłości sędziów, o której mowa w art. 175 Konstytucji RP, oraz przewidziane prawem europejskim zobowiązania związane z zapewnieniem obywatelom skutecznej ochrony sądowej ich praw oraz z poszanowaniem zasady praworządności, **Rzecznik Praw Obywatelskich stoi na stanowisku, że każdy obywatel ma prawo podejmować wszelkie środki niezbędne dla ustalenia, czy wymogi te są przez poszczególnych sędziów spełniane.**

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627), zwracam się do Pana Rzecznika z prośbą o przedstawienie Rzecznikowi Praw Obywatelskich wyjaśnień w tej sprawie.

Z poważaniem

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/